

Контрол, опазване и защита от пожари на горските територии през 2016 година

Инж. Димитър БАТАЛОВ - директор на дирекция „Опазване на горите“ в ИАГ

Площ на горските територии и численост на служителите по контрол и опазване

Към 01.01.2016 г. Изпълнителната агенция по горите контролира дейностите в горски територии на площ 4 222 874 хектара.

През 2016 г. от всички служители на регионалните дирекции по горите (РДГ) и гържавните предприятия (ДП) по чл. 163 от Закона за горите (ЗГ) са извършени 420 384 проверки на превозни средства, лица и обекти, свързани с ползването, преработката и търговията с горски, дивечови и рибни ресурси, което е със 77 704 броя по-малко от 2015 година. Проверени са 23 627 обекта по чл. 206 от ЗГ, 65 418 обекта за добив на гървесина, 124 883 превозни средства, 130 952 ловци, 10 556 риболовци и 64 948 други лица.

Прекият контрол в страната се извършва от 422 горски инспектори в РДГ, като през годината те са намалели с десет служители в сравнение с 2015 година. Дейностите по опазване на горските територии (ГТ) по видове собственост се упражняват от:

- 2600 служители за ГТ - гържавна собственост (със 116 повече от 2015 г.);
- 349 служители за ГТ - общинска собственост (с 47 повече от 2015 г.);
- 34 служители за ГТ - частна собственост (с 2 повече от 2015 г.).

През 2016 г. по Кодекса на труда са наложени дисциплинарни наказания на 21 горски инспектори от РДГ (с 23 по-малко от 2015 г.), от които двама са уволнени, четирима са с „предупреждение за уволнение“, петнадесет - със „забележка“. На четирима горски инспектори са наложени наказания „порицание“ по Закона за гържавния служител. Дисциплинарни наказания са наложени и на 449 служители от гържавните предприятия и техните териториални поделения. Наложени са дисциплинарни наказания и на девет служители от общински структури.

Констатираните нарушения

През 2016 г. са констатирани общо 21 999 нарушения на горското законодателство. Съставени са 16 864 акта за установяване на административни нарушения (АУАН), които са с 54 повече от 2015 година. За 3093 не са открити извършителите, а 2042 нарушения, установени с констативни протоколи, са с известни нарушители, на които предстои да бъдат съставени актове.

В горски територии - гържавна собственост, с актове и констативни протоколи са установени общо 11 553

нарушения, в общинска собственост - 1182, а в частна собственост - 3926 нарушения.

От общо 16 864 акта 5807 са съставени от служители в РДГ, 10 095 - от служители в ДГС/ДАС, 790 - от служители на общините, 121 - от лица на частна лесовъдска практика, и 51 - от служители на Министерството на вътрешните работи (всички в териториалния обхват на РДГ - Берковица).

По Закона за горите са съставени 15 550 акта, по Закона за лова и опазване на дивеча - 799, по Закона за рибарството и аквакултурите - 166, по Закона за лечебните растения - 22, и 327 акта са съставени по други закони.

Служителите на РДГ са съставили 161 акта за нарушения, извършени от служители на ДГС/ДАС, 357 акта на лесовъди, практикуващи частна лесовъдска практика, и 140 акта на лица, имащи отношение към дейностите по стопанисване и опазване на горски територии - общинска собственост. Наложени са и 61 принудителни административни мерки по чл. 253 от Закона за горите.

През 2016 г. най-много установени с актове нарушения са констатирани в РДГ - Ловеч - 3090, следвана от РДГ - Бургас - 1598, РДГ - Варна - 1595, и РДГ - София - 1513 акта.

Продължава да е голям броят на системните извършители на нарушения, за които незаконната сеч се е превърнала в „професия“.

Движение на актовете преписки и събираемост на наложените глоби и санкции

Поради остарелия софтуер за водене на актовете преписки статистиката за движението им може да бъде дадена само за актовете, съставени от служители на РДГ и ДГС/ДАС. През 2017 г. предстои да бъде внедрен нов софтуер, в който ще бъдат регистрирани всички преписки и констативни протоколи, свързани с нарушения на горското законодателство.

В Информационна система „Елица“ са въведени общо 14 276 преписки - с 3128 по-малко от реално съставените актове. Липсват преписките, които се намират в общините - 790, преписките, образувани от служители на МВР - 349, както и такива, образувани през 2016 г., но все още невъведени в програмата.

От регистрираните 14 276 акта са издигнати 10 881 наказателни постановления, 312 преписки са отменени от директорите на РДГ (приблизително двойно повече от 2015 г.). В Прокуратурата са изпратени 2679 преписки, от тях 795 са без решение, 1753 са върнати за аг-

министративно производство, а по 131 са образувани наказателни производства.

Обжалвани са 604 акта, от съда са видоизменени 38 акта, 64 са отменени и 19 - потвърдени. Издадени са 31 присъди, с 20 по-малко от 2015 година.

Общо 7265 наказателни постановления са влезли в сила.

Наложените с наказателни постановления (НП) парични санкции и глоби възлизат общо на 1 916 711 лв., като по влезлите в сила НП сумата е 1 058 768 лв. Събрани са 172 866 лв. от влезлите в сила НП, което представлява 16.33 % събираемост.

Задържани вещи - предмет на нарушенията и послужили за извършване на нарушенията

През 2016 г. общо с актове и констативни протоколи е установена отсечена незаконна гървесина в размер на 26 182 пл. куб. метра.

С актове и констативни протоколи са задържани следните вещи:

- обла гървесина - 8013 м³ с констативни протоколи и актове/ 1159 м³ само с актове;
- гърва за отопление - 10 924/ 9645 пр. м³;
- фасонирана гървесина - 313/ 52 м³;
- недървесни горски продукти - 1914/ 1885 кг;
- моторни превозни средства - 577/ 192 бр.;
- коне - 119/ 0 бр.;
- каруци - 421/ 413 бр.;
- моторни триони - 304/ 187 бр.;
- оръжие - 34/ 7 бр.;
- лодки - 3/ 0 бр.;
- мрежи - 41/ 0 бр.;
- дивечово месо и риба - 525/150 кг;
- други - 346/187 броя.

Приходите от продажби на задържани вещи през 2016 г. възлизат общо на 153 488 лева. Голяма част от задържаната гървесина се предоставя безвъзмездно по реда на чл. 273, ал. 2 и ал. 5 от Закона за горите.

Дейност на РДГ

През 2016 г. горските инспектори в РДГ са извършили

общо 189 095 проверки на 23 627 обекта за преработка и търговия с гървесина, 16 086 обекта за добив на гървесина, 60 977 МПС, 48 176 ловци, 10 483 риболовци и 29 746 физически лица.

Горските инспектори и експертите в РДГ са съставили 5807 акта, или 34.4 % от актовете в страната - средно по 13.8 броя на служител (тенденцията се запазва от 2015 г.). Служителите на гържавните предприятия и техните поделения са съставили 10 095 акта, или средно по 3.9 броя на служител, а назначените или наети служители за опазване на общинските горски територии са съставили общо 790 акта, средно по 2.3 броя на служител през годината.

Задържаните от нарушителите вещи са: 903 м³ обла гървесина, 62 м³ фасонирана гървесина и 3718 пр. м³ гърва за отопление, 241 МПС, 37 коня, 93 моторни триона, 21 бр. оръжие, 41 бр. мрежи, 339 кг дивечово месо и риба, 667 кг недървесни продукти и други.

През 2016 г. се наблюдава намаляване на почти всички видове задържани вещи в сравнение с 2015 година.

Взаимодействие с други институции

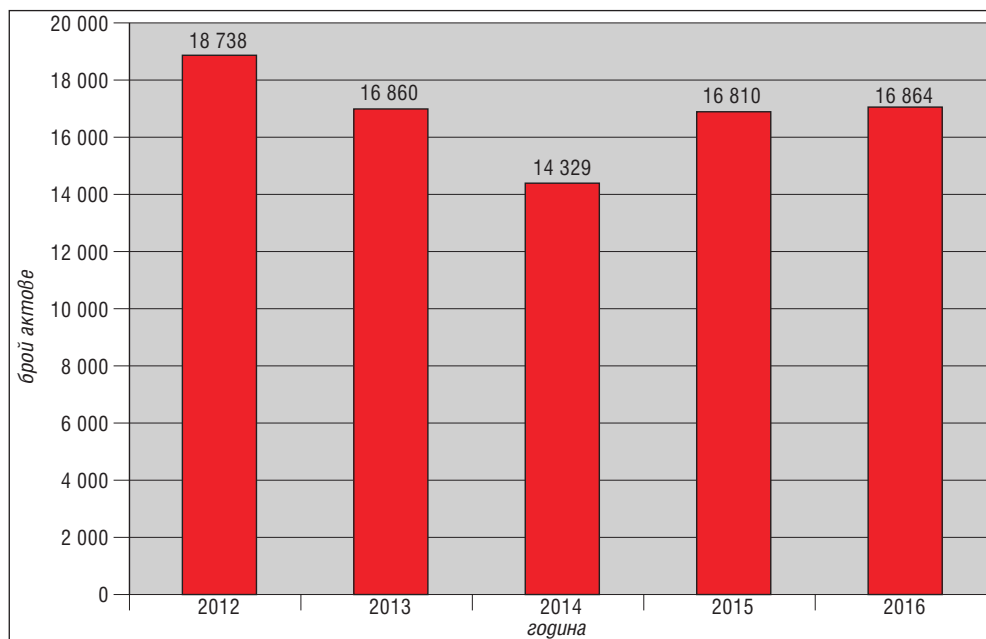
Взаимодействието на служителите по контрола и опазването на горските територии е предимно със служителите на МВР. При наличие на данни за престъпление, структурите на МВР поемат случаите. От друга страна, при констатиране на нарушения, свързани с горското законодателство, често служителите на МВР се обръщат за съдействие и съставяне на актове към служители от РДГ или ДГС/ДЛС. Единствено в териториалния обхват на РДГ - Берковица, служители на МВР имат съставени 51 акта.

Защитата и опазването на горските територии от пожари, както и непосредствените действия по гасене се осъществяват в тясно сътрудничество с Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ - МВР.

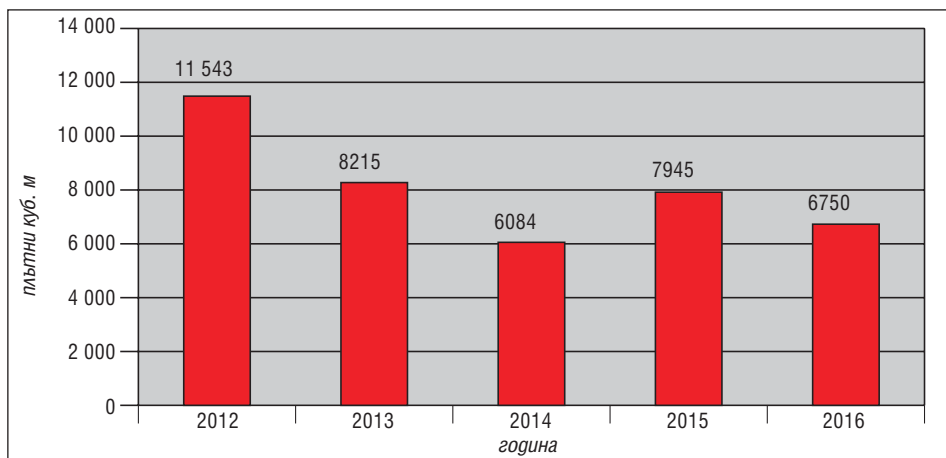
През 2016 г. се проведеха съвместни акции с Дирекция „Жандармерия“ към МВР, на територията на РДГ - София, Берковица, Пловдив, Бургас, Сливен, Кърджали и други.

Извършени са и съвместни проверки със служители на Националната агенция по приходите, Дирекцията за национален строителен контрол, Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури, Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“, Държавната агенция за метеорологичен и технически надзор и други.

За противодействие срещу незаконния лов и други дейности ИАГ взе участие в изпълнение на международни съвместни проверки за незаконен лов и други дейности, нанасящи щети на околната среда, съвместно с представители на МВР. Те бяха проведени през месеците май, септември и октомври. След сериозна подготовка, включваща изготвянето на оперативен план с цели, място, време,

Фиг. 1. Брой актове през 2012-2016 г.

Фиг. 2. Количество дървесина, задържана с актове общо за ИАГ (2012-2016 г.)

структури за изпълнение и с участието на служители от шест регионални дирекции по горите, бяха извършени 344 проверки на обекти за дърводобив и преработка на дървесина, МПС, ловци и риболовци.

Изнесен център на телефон за спешни повиквания 112

От 01.01.2016 до 31.12.2016 г. от центъра за приемане и обслужване на спешни повиквания към телефон 112 са постъпили 8606 сигнала за нарушения на Закона за горите, Закона за лова и опазване на дивеча, Закона за защитените територии, Закона за рибарството и аквакултурите и други. Те са въведени от служителите в офис „Център 112“ при Регионалната дирекция по горите - София, в модула на system.iag.bg и са предадени към съответните държавни предприятия и/или регионалните дирекции по горите, Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури.

Най-голям брой сигнали са постъпили за извършване на незаконна сеч в горски територии - 32.5 %, транспорт на незаконна дървесина - 15.2 %, за съхранение на незаконна дървесина - 8.7 %, и други.

Постъпилите сигнали за възникнали пожари са 27.6 % от общия брой на инцидентите, като след анализ на резултатите се установи, че запалванията са предимно в земеделски земи и не обхващат горски територии. Най-много са сигналите, предадени на дежурните служители при СЗДП - Враца - 19 % от общия брой на постъпилите.

В модула „Център 112“ на system.iag.bg са попълнени резултатите от извършените проверки на половината (53.9 %) от подадените сигнали. По 10.7 % от тях са констатирани нарушения, като служителите при държавните предприятия и регионалните дирекции по горите са съставили съответните протоколи и са наложили актове за административни наказания, задържали са вещи - предмети и/или средства на нарушенията. Фалшиви са 332 от постъпилите сигнали (7.2 %) през 2016 година.

Проблеми при контрола и опазването на горските територии

- Събираемостта на сумите по влезите в сила наказателни постановления (която е от компетентността и на други институции) е много ниска, което създава чувство на безнаказаност у нарушителите, а работата на служителите по контрол и опазване на

горските територии се обезсмисля.
- Много малко са издадените присъди за престъпления, свързани с горското законодателство.

- По много малка част от изпратените в Прокуратурата преписки се образува досъдебно производство. Препращането на преписките на товарва административно РДГ и Прокуратурата.

- В много РДГ има проблеми с организацията по задържане на вещите - предмет на нарушенията, и средствата, послужили за тяхното извършване. Броят на базите за съхранението им е недостатъчен.

- Процедурата по продажба на отнетите вещи по Закона за държавната собственост е бавна.

- Собствениците на горски имоти, особено на малките по площ, проявяват незаинтересованост за опазването им.

- Недостатъчен е контролът върху дейността на регистрираните лесовъди, упражняващи частна практика. Те, от своя страна, избягват да съставят актове за нарушения и не изпълняват стриктно дадените им по закон правомощия по опазване на горските територии.

- В Закона за опазване на селскостопанското имущество не са формулирани ясно дейностите по добив на дървесина извън горски територии, както и задълженията на лицата, отговорни за добива. Често чрез документи, разрешаващи почистване на земеделски територии, се извършват нарушения в горски територии.

- Често са нарушенията при издаването на превозни билети, като лицата, експедиращи дървесина, издават билети не от временния склад, а от удобно за тях място, най-често близо до републиканската пътна мрежа.

Предприети мерки за подобряване на контрола през 2016 г.

- Въведена е система за издаване на превозни билети от временен склад по електронен път и регистрирането им в централен сървър в ИАГ.

- Разработени са софтуери за електронни превозни билети, издавани от обектите по чл. 206 от ЗГ, като предстои да бъдат внедрени през 2017 година.

- Със заповеди на ИАГ е регламентирано издаването на електронни превозни билети от временен склад и от обекти, в които постъпва, преработва се или от които се експедира дървесина.

- Разработва се нов софтуер за обработка на актовете преписки, който предстои да бъде внедрен през 2017 година.

- Горските инспектори в РДГ преминаха ежегодните обучения с лектори от ИАГ и РДГ.

- С цел преустановяване на нарушенията и респектиране на потенциалните извършители бяха предприети съвместни акции с участие на горските инспектори в РДГ, служители на ДГС/ДАС и МВР. Продължават и специализираните акции, при които горските инспектори от една регионална дирекция по горите проверяват територии на други регионални дирекции, ка-

мо с тези мерки допълнително се цели да бъде елиминиран факторът „обвързаност“ на местно ниво. През 2016 г. бяха извършени 4 специализирани акции.

- Периодично по указание на ИАГ се разпорежда на всички регионални дирекции по горите извършването на проверки в регистрирани обекти, в които постъпва, преработва се и се експедира дървесина (склагове и цехове за преработка на дървесина). В проверките участват и представители от Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“ към Министерството на труда и социалната политика, Главната дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към Министерството на вътрешните работи и общинските структури за строителен контрол.

- За подобряване на нивото на дейностите по превенция и опазване на горските територии са организирани и проведени съвместни теренни проверки от екипи горски инспектори към регионалните дирекции по горите заедно с мобилните екипи за опазване на горските територии към съответните държавни горски и ловни стопанства.

Предложения за подобряване на дейностите по контрол и опазване. Приоритетни задачи

Организационни:

- Да се подобри финансирането на дейностите по контрол и опазване, включително увеличаване на възнаграванията на горските инспектори.

- Да се подобри формата за обучение на служителите, имащи права да съставят АУАН, като се предвиди и обучение на терен.

- Да се определи праг за нанесена щета, по който да се преценява кога едно нарушение е престъпление, за да се намали излишната кореспонденция между РДГ и Прокуратурата.

- Да се увеличи броят на извършваните между РДГ кръстосани проверки.

- Служителите на ДГС/ДАС да бъдат оправомощени да съставят актове по Закона за рибарството и аквакултурите и Закона за биологичното разнообразие.

Нормативни:

В процес на разработване са предложения за изменение и допълнение на текстове в Наказателния кодекс (НК), Закона за административните нарушения и наказания, Закона за горите и в Наредба № 1 за контрола и опазването на горските територии. Предвидените промени се очаква да доведат до:

- подобряване на работата за налагане и изпълнение на наказания за незаконни дейности в горите и браконьерството;

- възможност за повишаване на ефективността в дейностите по превенция и санкциониране на нарушенията в горите;

- ограничаване на излишната и неефективна кореспонденция между регионалните дирекции по горите и районните прокуратури;

- възможности за нормативно регламентиране на наказане „безвъзмезден труд в полза на обществото“ от нарушители, които са социално слаби и нямат възможност да заплатят евентуално налагането на наказание „глоба“;

- квалифициране като престъпление на случаите при извършване на повторно нарушение в горите след наложено административно наказание, т.е. деянията, които макар и да не покриват критериите за престъ-

пление по стойност (стойността на престъплението или нанесените вреди е под една минимална работна заплата), са извършени от лице, което в предходните 12 месеца вече е наказвано по административен ред за нарушение на Закона за горите.

Защита на горските територии от пожари през 2016 г.

През годината в страната са регистрирани 584 пожара, които са засегнали 63 402 га горски територии, като 7156 га от тях са опожарени от върхови пожари. Площта на засегнатите иглолистни гори е 9359 га, засегнатите площи с широколистни гори са 41 943 га, смесени гори - 2213 га, а 9887 га са опожарените треви и незалесени горски територии.

В сравнение със средногодишно опожаряването в страната 110 000 га при среден брой от 550 пожара в периода 2005-2015 г., 2016 г. е със стойности на основните статистически показатели за опожарени горски територии далеч от средните. Това се дължи както на превантивната дейност, така и на вложените през последните години немалки финансови ресурси от МЗХ и МВР за специализирана техника, обучение и създаване на доброволни формирования.

Най-голям е броят и площта на горските пожари в РДГ - Кърджали - 91 пожара на площ 34 949 га, РДГ - Стара Загора - 34 и 6955 га, РДГ - Бургас - 45 и 4975 га, РДГ - Ловеч - 30 и 4029 га, и РДГ - Сливен - 33 пожара на площ 4147 декара. Опожарените площи само в тези 5 РДГ представляват почти 90 % от всички засегнати горски територии през годината. В същото време най-малко са регистрираните горски пожари в РДГ - Шумен - 6 и 49 га, РДГ - Смолян - 27 и 62 га, и РДГ - Велико Търново - 9 и 155 декара.

Най-голям дял от опожарените площи през 2016 г. са държавна собственост - 66 %, общинска - 20 %, частна - 12 %, и 2 % са собственост на юридически лица. От възникналите през 2016 г. 583 пожара 4 % са по естествени причини от мълници, 5 % са умишлени, 74 % са причинени от човешка небрежност, 17 % са по неизвестни причини.

Преките щети от горските пожари през 2016 г. са оценени на почти 6 млн. лв., което е над средната стойност от около 5 млн. лв. за последните 11 години. В тази сума не влизат разходите, необходими за възстановяване на опожарените от върхови пожари горски територии, които ще бъдат направени в следващите 3 години от държавните горски предприятия и останалите собственици на горски територии. Посочените финансови показатели не включват и разходите на МВР, МО, областни администрации, общини, доброволци и други собственици на горски територии за потушаване на пожарите.

През годината, в резултат на създадената организация и благодарение на незабавната и адекватна реакция на горски служители, пожарникари и други, в голяма част от случаите при получаване на сигнал за пожар не е допуснато навлизане на огъня в горските територии. За това отново допринесе и дейността на изнесения център на тел. 112 към ИАГ. Получаваните на него сигнали за възникнали пожари в горски територии или в близост до тях моментално се препращат на специализираните групи в ДГС и РДГ, които осъществяват проверка на място и предприемат първоначални действия за гасене.

Във връзка с възникнали пожари, в т.ч. и в горите, през 2016 г. бяха обявявани на няколко пъти кризисни ситуации, не бе допусната загуба на човешки живот или тежки наранявания. При преодоляване на кризисте са участвали служителите и техниката на държавните предприятия по чл. 163 от ЗГ и техните териториални структури - ДГС/ДАС, както и служителите и горски инспектори от съответните регионални дирекции по горите към ИАГ.

Сред основните причини, освен метеорологичния фактор (много влажно първо шестмесечие и сухо и горещо лято), са и небрежността от земеделските стопани, най-вече при почистване на пасища и необработваеми земеделски земи. Най-големите и трудни за овладяване горски пожари през годината в областите Хасково, Стара Загора и Сливен бяха предизвикани именно от небрежност и безотговорност. Вследствие на установените множество пожари, възникващи при почистване на пасища и преминаващи впоследствие в горски територии, със заповед на министъра на земеделието и храните РД09-651 от 01.09.2016 г. бе създадена работна група с представители на Министерството на земеделието и храните, ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“, Министерството на околната среда и водите, Държавен фонд „Земеделие“, Изпълнителната агенция по горите, Националното сдружение на общините в Република България и др. със задача да представи проекти за изменение и допълнение на Закона за опазване на земеделските земи, Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, Закона на Министерството на вътрешните работи, Наказателния кодекс. Целта бе актуализиране на административните процедури при установяване на пожари, предвиждане на режим за санкциониране на собствениците, ползвателите и/или кандидатите по схемите и мерките за директни плащания при установяване на неспазване на правилата за пожарна безопасност и предизвикване на пожари, и като цяло за превенция на пожарите в земеделски земи. Работната група предложи конкретни текстове за изменение и допълнение на цитираните по-горе нормативни документи, които са в готовност за внасяне в Народномото събрание.

През 2016 г. от приоритетна важност за МЗХ и ИАГ бе и изготвянето на методика и извършване на оценка и картографиране на риска от горски пожари за територията на страната. Тяхното изготвяне бе важно както за изпълнение на изискванията на Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия (обн. ДВ, бр. 84/02.11.2012 г., изм. и доп. ДВ, бр. 44/10.06.2016 г.), така и във връзка с изпълнението на тематично предварително условие (ТПУ) 5.1. „Превенция и управление на риска“ от Приложение 5 на Споразумението за партньорство между Република България и Европейската комисия - „Преглед на изпълнението на приложимите тематични предварителни условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове 2014-2020 година. В края на 2016 г. оценката и картографирането на риска от горски пожари бяха приети, първоначално на заседание от Експертен съвет на ИАГ, а впоследствие и от комисия, назначена със заповед на министъра на земеделието и храните, включително с представители на ГД „ПБЗН“. С приемането на окончателен отчет на раз-

ГОРСКИ ПОЖАРИ ПО РДГ за 2016 г.

№	Регионална дирекция по горите	Брой	Площ (гха)	%	В т.ч. върхов
1.	Берковица	29	1478	2.33	5
2.	Благоевград	51	581	0.92	63
3.	Бургас	45	4975	7.85	56
4.	Варна	48	1545	2.44	165
5.	Велико Търново	9	155	0.24	0
6.	Кърджали	91	34 949	55.12	5408
7.	Кюстендил	36	400	0.63	15
8.	Ловеч	30	4029	6.35	8
9.	Пазарджик	28	1463	2.31	173
10.	Пловдив	43	772	1.22	30
11.	Русе	14	298	0.47	0
12.	Сливен	33	4147	6.54	0
13.	Стара Загора	34	6955	10.97	1196
14.	Смолян	27	62	0.098	11
15.	София	60	1544	2.44	24
16.	Шумен	6	49	0.077	2
	Всичко	584	63 402	100.00	7156
ОПОЖАРЕНА РАСТИТЕЛНОСТ (гха)					
1.	Иглолистна		9359	14.76 %	
2.	Широколистна		41 943	66.15 %	
3.	Смесена		2213	3.49 %	
4.	Триви, незалесени площи и мъртва горска постилка		9887	15.59 %	
	Всичко		63 402	100 %	
ВИД НА ПОЖАРА (гха)					
1.	Низов		56 246	88.71 %	
2.	Върхов		7156	11.29 %	
	Всичко		63 402	100 %	
СОБСТВЕНОСТ (гха)					
1.	Държавна собственост		41 678	65.75 %	
2.	Общинска собственост		12 863	20.29 %	
3.	Частна собственост		7913	12.48 %	
4.	Църковна собственост		21	0.033 %	
5.	Собственост на юридически лица		927	1.46 %	
	Всичко		63 402	100 %	
ПРИЧИНИ (брой)					
1.	Неизвестни		98	16.78%	
2.	Небрежност		433	74.14%	
3.	Умишлени		31	5.31%	
4.	Естествени		22	3.77%	
	Всичко		584	100 %	

работката „Оценка и картографиране на риска от горски пожари на територията на страната“ е изпълнено задължението на земеделския министър съгласно чл. 2, т. 4 от Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия. Разработката е публикувана и на интернет страницата на ИАГ в раздел „Други на документи“ (<http://www.iag.bg/docs/lang/1/cat/4/index>).